

ринках. Підтримка найкращих транспортних технологій і вдосконалення методів для зниження вартості перевезення людей та товарів, як в Австралії, так і за її межами має основоположне значення для майбутньої конкурентоспроможності, отже, для підвищення рівня життя всіх австралійців.

2.12. РОЛЬ ПРОФСІЛОК В СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИНАХ В АВСТРАЛІЇ

Історія руху робітників у Австралії розпочалася на початку ХІХ ст. А вже наприкінці століття його організоване ядро включало промислове (спілки) та політичне крило (Австралійська лейбористська партія). Значна частина профспілок в Австралії приєднані до Австралійської ради профспілок, вони є досить потужними за масштабом та кількістю членів організаціями. Ідеологічний спектр політичних поглядів профспілок різний – це комуністи, соціалісти, навіть правоцентристи. Але абсолютна більшість профспілок у Австралії є афілійованими (колективними) членами Австралійської лейбористської партії.

На кінець 2013 р. було 1,7 млн членів профспілок (17% усіх працівників) [222], з них понад дві третини (68%) були членами п'ять і більше років. Членство в профспілках поступово скорочується протягом останніх років (наприклад, 1983 р. – 2376,9 тис., 2002 р. – 1833,7 тис., 2013 р. – 1700 тис.) [222], однак тенденції зменшення не такі значні, як тенденції пониження членства в політичних партіях загалом.

Австралійська лейбористська партія бере активну участь у формуванні загальнодержавної й регіональної політики. Для політичної системи Австралії притаманна так звана «система двох з половиною партій». Як засвідчує історія, найчастіше коаліцію формувала Ліберальна партія разом з невеликою Національною партією – це дві правоцентристські партії Австралії. Лейбористська партія, ідеологічною основою якої є соціал-демократичні

погляди, формувала уряд з 2007 по 2013 р. Наразі Лейбористська партія є членом конфедерації соціал-демократичних центристських партій – Прогресивного Альянсу.

У першій половині XIX ст. законодавство в Австралії вимагало покірності та лояльності від робітників до роботодавця за контрактом. У випадку порушення договору або непокори, працівників часто піддавали кримінальному покаранню, зокрема з ув'язненням та каторжними роботами. Заклики до страйку вважалися порушенням контракту з обтяжливими умовами. У 1800-ті рр. більшість вікторіанців працювали до 14 год. на день, шість днів на тиждень. Не було лікарняних листків, відпусток, а роботодавці могли звільняти працівників у будь-який час, не озвучуючи причин [223]. У другій половині XIX ст. ситуація повільно лібералізувалася. Через нормативні новації британського закону про профспілки 1871 р. та закон про захист майна 1875 р., профспілки були легітимізовані [224]. Перший Закон про профспілки Великої Британії 1871 р. забезпечив правовий статус профспілок.

Ремісничі профспілки в Австралії були засновані на початку XIX ст. як об'єднання висококваліфікованих міських робітників, котрі прагнули організувати (створити профспілку), збільшити низьку заробітну плату та зменшити тривалість робочого дня.

1916 р. було прийнято вікторіанський Закон про вісім годин, що гарантував 8-годинний день широкому колу працівників. На практиці, в Австралії, 8-годинний робочий день не став реальністю до 1920-х рр. Однак подальші організовані кампанії та боротьба профспілок посприяли тому, що в громадській думці тема прав робітників постійно звучала резонансно. В результаті, Арбітражний суд Австралії ухвалив 40-годинний п'ятиденний робочий тиждень на національному рівні з 1 січня 1948 р.

Раду з питань торгівлі та праці Сіднея утворили вісім профспілок 1871 р. Об'єднана рада з питань торгівлі та праці Південної Австралії має історію з 1884 р. Зважаючи на розростання профспілкового руху, в Австралії для захисту

своїх прав почали організовуватися менш кваліфіковані, сільські робітники. Великі робітничі страйки мали місце в Австралії у 1890-х рр. Страйк шахтарів «Broken Hill» 1892 р. зазнав краху після арешту кількох лідерів страйків і судів за «протизаконну змову та розпал бунтів», визнаних винними й засудженими до позбавлення волі» [225, р. 158–159].

1894 р. робітники, що стригли овець у Квінсленді, виступили проти поганих умов праці та низької заробітної плати. Страйк розігнали з використанням поліції. Кожен з цих промислових конфліктів розглядався як деморалізаційний удар для робочого руху. Вільям Лейн та багато інших лідерів шукали притулку в будівництві нового суспільства під назвою «Нова Австралія» в Парагваї (Південна Америка). Інші активісти робочого руху, деморалізовані прямими діями органів влади, звернулися до політичних кроків та домагалися обрання до колоніальних парламентів. Їхні організовані дії зумовили початок формування Австралійської лейбористської партії. Першими загальними виборами, успішними для лейбористів, були вибори в Новому Південному Вельсі 1891 р., де вони отримали 35 з 141 мандатів. На виборах у Південній Австралії 1893 р. Об'єднана лейбористська партія на чолі з Джоном Макферсоном виграла 10 з 54 місць. Це дало змогу сформувати ліберальний уряд Чарльза Кінгстона, витіснивши консервативний уряд Джона Даунера [226].

На початку ХХ ст. тільки в Сідней тисячі профспілок, що представляли до 70 різних спілок, брали участь у різних парадах та ходах, актуалізуючи питання захисту своїх прав та протекціонізму національного виробника.

Австралія здобула репутацію «раю робочої людини». Деякі роботодавці намагалися підірвати профспілки, імпортуючи китайську робочу силу. Це призвело до природнього супротиву організованого профспілкового руху в Австралії та відповідного впливу на розробників державної політики. В результаті на регіональному рівні всі колонії поступово почали обмежувати китайську й іншу азійську імміграцію. Це було основою політики так званої

«Білої Австралії», заснованої на централізованому промисловому арбітражі, певній державній допомозі, особливо для первинних галузей промисловості, яка зазнає лише окремих змін у другій половині ХХ ст.

Зростання цукрової промисловості в Квінсленді в 1870-х рр. призвело до пошуку робітників, готових працювати в тропічних умовах. Залучення «небілої» робочої сили для дешевого працевлаштування (зазвичай, шляхом обману чи викрадення) у 1870-х і 1880-х рр. викликало низку протестів профспілкового руху проти іноземної праці. Аргументи австралійських профспілкових союзів полягали в тому, що азіати й китайці претендують на робочі місця білошкірих людей, погоджуються працювати за «нестандартну» зарплату, відмовляються від об'єднання, чим суттєво знижують умови праці робітників загалом.

Заперечення проти цих аргументів здебільшого виходили від заможних власників земель у сільській місцевості [227]. Останні наголошували, що без роботи азіатів у тропічних районах, від території Квінсленду доведеться відмовитися [228]. Незважаючи на ці заперечення щодо обмеження імміграції, між 1875 та 1888 рр., під впливом організованого профспілкового руху, всі колонії Австралії прийняли законодавство, яке виключало всю подальшу китайську імміграцію [228]. 1895 р. було досягнуто низки домовленостей щодо подальшого збільшення цих обмежень після міжколоніальної конференції прем'єр-міністра, де всі колонії погодилися поширити обмеження на в'їзд на всі небілі раси.

Британський уряд у Лондоні не був задоволений законодавством, яке дискримінувало певні суб'єкти його імперії, але вирішив не забороняти прийняті закони. 1897 р. колоніальний секретар Джозеф Чемберлен пояснив: «Ми розуміємо порив цих колоній у тому, що в'їзд іноземців серйозно заважатиме законним правам працездатного населення» [229]. Уряд Бартона, який прийшов до влади після перших виборів до парламенту Австралії 1901 р., сформувала Протекціоністська партія за підтримки Австралійської

лейбористської партії. Підтримка лейбористської партії залежала від обмеження імміграції, що віддзеркалювало погляди Австралійського союзу робітників.

Відповідно до Закону про примирення й арбітраж 1904 р., усі профспілки мали пройти реєстрацію. Профспілки почали виразно диференціюватися за двома напрямками:

1) торговельні об'єднання (тих, хто торгував на робочому місці);

2) промислові спілки, які організували всіх робітників в один великий союз, який потім міг би проводити страйк у всьому суспільстві та мирно впроваджувати соціал-демократичні ідеї. І в складі торговельних, і в складі промислових спілок були радикальні представники, але організаційних чи ідейних конфліктів між обома організаціями не було. Загальний страйк у Брісбені 1912 р. показав об'єднану силу робітничого руху, що ефективно функціонував як альтернативне соціальне управління п'ять тижнів, дещо підриваючи владу консервативного уряду.

Тотальну перемогу лейбористів під керівництвом Ендрю Фішера на федеральному рівні було отримано 1910 р., результатом чого став перший національний уряд лейбористської більшості у світі. Уряд Фішера зміг прийняти 113 актів за три роки, здійснив багато реформ, зокрема щодо соціального забезпечення (встановлення пенсій за віком та втратою працездатності, виплати допомоги по вагітності та пологах, виплати компенсації працівникам тощо).

Робітничий рух в Австралії сприяв тому, що в країні не було введено призову під час Першої світової війни (хоча країна брала участь у воєнних діях). Наприкінці Першої світової війни в Австралії відбулася низка основних промислових і політичних акцій, які загрожували стабільності суспільства. 1920 р. група радикалів створила Комуністичну партію Австралії. Ця партія почала претендувати на вплив на діяльність профспілок.

Членство в профспілках становило 703 000 в 1921 р. і досягло апогею 1927 р., коли 47% працівників (15% усього населення) були членами

профспілок [230]. Під час Великої депресії права безробітних захищали спілки для безробітних.

Коли Австралія наближалася до Другої світової війни, профспілки та робітники продемонструвати активність у політичних страйках, в цьому випадку – проти вивезення чавуну до тодішньої військової агресивної Японії. Після Другої світової почали створюватися групи в професійних спілках для протидії впливу комуністів. Між 1950-ми та 1960-ми рр. членство в профспілках стабільно розвивалось і йшло в ногу зі зростанням робочої сили.

У 1980-х рр. Австралія пережила поштовх до економічних реформ, що охоплюють дерегуляцію низки раніше регульованих ринків, включаючи ринок праці. На цьому закінчилося майже століття централізованих виробничих відносин, що визначали заробітну плату.

У 1990-х рр. посилювався тиск на реформи виробничих відносин, спрямовані на зменшення промислової потужності австралійських профспілок. Це включало введення австралійських угод про робоче місце – індивідуальних договорів про оплату праці, зменшення мінімальних умов, що містяться в промислових преміях. З 2005 р. зміни в промисловому законодавстві зменшували колективну переговорну силу профспілок. У травні 2005 р. уряд Говарда оголосив про зміни у виробничих відносинах, відомі як Work Choices. Це законодавство широко розкритикував австралійський союзний рух, численні релігійні та громадські групи й, що важливо (але не широко повідомляється), Міжнародна організація праці, членом якої є Австралія.

Законодавство Work Choices було замінено на Закон про чесну роботу 2009 р., що суттєво поліпшував умови для найманих працівників.

Кейс Австралії засвідчує, що профспілки можуть результативно скористатися можливостями для якісних процесів самовдосконалення політики, які виникають зі зміни в економічному контексті. Профспілки суттєво вплинули на протекціонізм державної політики. Відчутним виявився вплив профспілок на торговельну політику: під час переговорів; у пункті затвердження чи

підписання; у процесі ратифікації та/або імплементації необхідного законодавства.

Не можна не відзначити вагому роль профспілок у формуванні громадського дискурсу й буденної політичної свідомості. Профспілки мають величезні спроможності актуалізувати певні проблеми в громадській думці. На думку вчених, навіть там, де профспілки мають обмежений доступ і спроможність, вони все одно можуть мати вплив.

Профспілки мали змогу чинити тиск на порядок денний уряду, за потреби скандалізувати про фасадність демократичного процесу. В будь-якому разі, активність профспілок підвищує обізнаність громадськості щодо трудового законодавства, економічної політики та низки інших питань – через громадські слухання, засоби масової інформації, моніторинг стану й реалізації домовленостей у призмі соціального партнерства.

Здатність профспілок мобілізувати прямі дії є ключовим фактором у потенційному застосуванні їх ресурсу для допуску представників на державні посади. Такі стратегії, як соціальний діалог, лобіювання, подання, громадські слухання будуть ефективнішими, коли супроводжуватимуться міцною мобілізацією членів профспілки та широкої громадськості в формі публічного протесту. Наявність стратегій прямої дії залежить від спроможності профспілок розробляти узгоджену позицію щодо торгівлі, здатної мобілізувати широку підтримку членів. Отже, в цьому матиме значення сформована кооперативна культура членів профспілок.

Австралійські профспілки зробили вагомий внесок у захист робітників, вибороли основні соціальні пільги та сприяли розвитку суспільства добробуту на п'ятому континенті в подальші роки.

Список використаних джерел:

1. Hiscock P. Archaeology of Ancient Australia. London : Routledge, 2008. 338 p.